

Javaslat

„Az első nyomtatásban kiadott Jókai-elbeszélés, a Pápán írt „Istenítélet”

települési értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

Boda Sára – Mátyus Aliz

Boda Sára - Mátyus Aliz (aláírás)

Pápa, 2018. május 10. (település, dátum)

(P. H.)

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó szervezet neve: Pápai Művelődéstörténeti Társaság
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Boda Sára – Mátyus Aliz

Levelezési cím: 1145 Budapest Szugló u. 49. I. 1.

Telefonszám: 06-30-591-71-40

E-mail cím: matyus.aliz@gmail.com - bodae@mail.globonet.hu

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: **Az első nyomtatásban kiadott Jókai-elbeszélés, a Pápán írt „Istenítélet”**

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☒ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: **Pápai Református Gyűjtemények**

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

- települési tájegységi megyei külhoni magyarság

5. **A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása**

Jókai Mór első nyomtatásban kiadott elbeszélésére joggal büszke Pápa városa. Amint az Dr. H. Szabó Lajos helytörténész „Pápa város jeles díszpolgárai a 19. században” c. könyvében Jókai-idézetekként szerepel: „Pápán voltunk, diákok voltunk, mi is alkottunk magunknak tudós társaságot... neveztük mi azt illő szerénységgel képzőtársulatnak,... tartottunk gyűléseket,

amikben szónokoltunk, úgy, mintha országgyűlésen volnánk, szavaltunk, mint a színpadon, s vitatkoztunk apróságok felett, mintha igazi tudósok volnánk. Olvastunk fel verseket és novellákat, megbíráltuk, s ami jó volt, azt beírtuk egy nagy könyvbe, melyet hívtak *Érdemkönyvnek*... Ez aktív mulatság a könyvolvasás passzív műveletével lévén összekötve, kicsiny társaságunk közvetlen előmozdítója volt az irodalomnak az által, hogy a megjelent jobb műveket megvette és bámulta... és aztán adtuk ki egy egész könyvet, aminek neve volt „Tavaszi” ... és ha valaki olvasná azokat a furcsa verseket és novellákat, amik azokban vannak, hogy elmosolyodnék rajtuk, én pedig valahányszor azokat előveszem, mindig valami olyan könnyűféle jelenik meg szemeimben; milyen boldogok voltunk akkor...”

A képzőtársaság jegyzőkönyve, melyben 20. pont alatt található a Jókai „beszély”, a következő történésekről tanúskodik (ahogy azt a Mezei Zsolt által szerkesztett „A kényes úrfi és a rongyos baka” című Pápan, 2001-ben megjelent kötetben minden pápai érdeklődő olvashatja:

A jegyzőkönyv műsorterve, amelyet ki is nyomtattak, a 20. pontban tartalmazza Jókai „beszélyét”:

I. Jegyzői előadás a társaság ez évi. munkálatáról.

II. Szavalsók és felolvasások.

1.) „Lengyel keservek” jutalmazott dalok Ács Káraitól, szav. Tóth István.

2.) „Lehel” dicséretet nyert ballada Petrovics Sándortól. Szav.: Kiss János.

3.) Mutatvány Jókai Móricz „Tűz és víz” című másodjutalmat nyert beszélyéből. Olv. Dömjén.

h.) Magány beszéd Bárany Gusztáv „Keresztyén és pogány” című beszélyéből. Szav.: A Szerző.

5.) „Petike” Vörösmartytól. Szav.: Kiss Gábor.

6.) Mutatvány Kerkapoly Károl jutalmat nyert értekezéséből ezen feladatról: „Fejtsék ki töredékesen honunk hátramaradása egyéb országoktól, s mik ezen hátramaradásnak okai?”
Olv. A Szerző.

7.) „Bűvölt lantos” Dömjén Ferenctől. Szav. Salkovics Károl.

8.) „Özvegy” Vörösmartytól. Szav. Pap Dienes.

9.) Mutatvány Petrics Soma „Viszontorlás” című első jutalmat nyert beszélyéből, olv.: Petrovics Sándor.

10.) „Falusi kislyány Pesten” Czuczortól, szav. Petrics Soma

11.) „Sírdalok” dicséretet nyert Lyramű Ács Károltól. Előadja a szerző.

12.) Mutatvány Bárany Gusztáv „Szerelem és halál” című beszélyéből, olv. a Szerző.

13.) „Élő szobor” Vörösmartytól. Szav. Ács Károl.

IV) „Ólmos botok” Szalkay Mátétól. Szav. Petrovics.

15.) Mutatvány Tatay Samu dicséretet nyert értekezéséből a fent nevezett feladatról olv.: a Szerző.

16.) „Szín és való” jutalmazott ballada Petrovicstól: Szav. Kozma Sándor.

17.) Mutatvány Lantay Sándor „Lovag szerelme” ez dicséretet nyert beszélyéből olv.: a Szerző.

18.) „Holdhoz” Vörösmarty-tól, szav. Pap Dienes.

19.) „Búcsú” B. Eötvöstől, szav: Parragli Gábor.

20.) „Istenítélet” beszély Jókai Móricztól olv. Bárány Gusztáv.

21.) „Liszt Ferenchez” Vörösmartytól szav. Petrovics.

Az első nyomtatásban megjelent Jókai-elbeszélés, az „Istenítélet” a fentebb – Jókai idézetben olvasható – „Tavaszz”-zsebkönyvben szerepel. Az első kinyomtatott „beszély” jelentőségét mutatja, hogy címe megjelenik Jókai pápai díszpolgári oklevelén (készítette Herz Dávid pápai nyomdász). A díszoklevél második oldalán, ahol az Ókollégium, a Petőfi-ház és a Klára-ház (Jókai egykori lakóháza) látható, és amelyen balról két angyal tart egy szalagot, megjelenik az „Istenítélet” felirat, alatta pedig a Génusz írja a főiskolai képzőtársaság érdemkönyvébe a Jókai által Pápán írt első elbeszélést.

A Mezei Zsolt által szerkesztett *A kényes úrfi s a rongyos baka* (Pápa, 2001) kötetben megjelent írás – Mezei Zsolt: A pápai Jókai-kultusz emlékei (1880–1925) – foglalkozik az *Istenítélet* változataival, *Az 1848-as „nagy generáció” Pápán* fejezetben pedig a következők szerepelnek: „Az Istenítélet, amely 1844-ben a Tarczy szerkesztette Tavasz című antológiában jelent meg, Jókai első kinyomtatott írása. Pápa hozta meg számára az első sikert, s a pályadíjként nyert aranyat”.

Jókai Mór levelében Fenyvessy Ferenchez – melyet a fenti könyv teljes egészében közöl – az első kinyomtatott Jókai-beszély keletkezési körülményeiről a szerzőtől: „Áldott legyen a láng, mely utamra rávilágított; áldott legyen a kéz, mely arra rávezetett! Nem kértem Istentől se gyönyört, se gazdagságot: csak munkabíró erőt: — s a munkában meg lett adva a gyönyör, meg a legnagyobb gazdagság: a független szabad ember életmódja. Legsötétebb hálátlanság volna tőlem — Isten és hazám iránt — ha pályámnak egyetlen árnyoldalára is visszaemlékezném, ha tartogatnék keblemben mást, mint a megelégedés kéjérzetét, mikor visszanézek — egész odáig, a hol a legelső novellámat megírtam.

Megvan-e még az a szőlőlugas a Kláraház kertjében (a szőlőtő halhatatlan), a hol azt a borzalmasan fantasztikus elbeszélést megírtam, a minek »Istenítélet« a neve? Akkor virágozott a szőlő, a dongó méhek segítettek benne. A mű pályázatra volt szánva: azért kellett azt titokban

írni, hogy idegen szem meg ne lássa. A »képző-társaság« öt arany jutalmat tűzött ki pályadíjjul: egy versre és két novellára. Mikor már be voltak adva a pályaművek, még azután is minden délután kijártam megkérdezni a növekedő szőlőszemekről, hogy mi lesz a munkám sorsa!

A szőlő pedig savanyú volt: még várni kellett.

Hárman laktunk egy szobában: Kerkapolyi Károly, Pap Dini és én. Pap Dini genialis fiú volt: tele elmésséggel; csinos könyvtárt tartott, a miből Kerkapolyi Toquevillet tanulmányozta, én pedig Boz Dickens első művét, a Pickwick klubbot, Petőfivel (akkor még Petrovics) és Orlayval csak a tanórákon találkoztunk és főképen a »képző-társaság« ülésein.

Milyen komoly dolog volt ez!

A tagok mindig teljes számmal jelen: Tarczy tanár volt az elnök. A tagok által benyújtott szépirodalmi és aestheticai munkák kiadattak bírálatra. S aztán az ülésben felolvasták a művet és a bírálatot. Mindenki elmondta rá észrevételét. — A köztetszésben részesült műveket azon kitüntetés érte, hogy azokat a szerzőjük sajátkezűleg beírhatta az egylet albumába, a minnek az volt a címe: »Érdemkönyv.« Ezekből ismét kiválogatva alakult meg egy jó kötetnyi album a »Tavaszk«, melyet a társulat saját költségén adott ki — s nem vesztett vele. E társaság tagja volt Kolmár József is, emelkedett hangú költeményeiről most is nevezetes író, és Bárány Gusztáv, kinek egy Walter Scottra emlékeztető magyar lovagkori, s egy bibliai tárgyú (A levita felesége) című novellája erőteljes nyelvezetével s fényes fantáziájával annyi reményre jogosított egykor. Jó barátok voltunk mind. — De ezt nem abban az értelemben kell venni, hogy összeálltunk egymást dicsérni: hanem úgy, hogy versenyeztünk egymással, mindenben és mindenütt: versenyeztünk az osztályban a hely elsőbbségéért: én csak harmadiknak jutottam fel (első volt Kerkapolyi, második Gondol Gábor), versenyeztünk a nyelvtanulásban; versenyeztünk a pályázaton, megmondtuk egymásnak a hibáit, s örültünk egymásnak a diadalán, a sikerén. — Ez az igazi barátság.

Végre eljött a várva-várt nap, a pályabírák véleményének kihirdetése.

Soha ünnepélyesebb nap nem lebegett előttem.

A pályabírák voltak Kovács Pál, Steltner Ignác és Tarczy Lajos. Az első pályadíjat, a két aranyat nem én nyertem el, hanem Orlay, nekem csak a második jutott, az egy arany, s az elismerő véleményekből is a fényes, a magasztaló Orlaynak, nekem csak a buzdító, a jövőre utaló.

S el kell ismernem, hogy Orlay koszorúzott novellája nemcsak jobb volt az enyémnél, de valósággal jó volt. Szép hangulat, költői ér, erőteljes nyelv, művészi alkotás egyesültek benne; míg az enyimben nem volt más, mint vad fantázia.

Hanem az az egy arany, s ez az egy aranynál drágább szó, hogy »előbbre törj!« egész életemnek irányadójává lett.

»Ezt« nem felejtettem el; »azt« nem adtam ki soha.

... Azt tartják, hogy egy por-szemnyi gyöngyforgács, a gyöngyér kagylóba belopva, azt gyöngytermésre bírja ösztönözni. Ezt hiszem én a pályadíjakról. Az ifjú kedély felnyílatlan kagylóiban egy gyöngyforgács is alkotó ösztönt támaszthat fel.

Nem tudom, van-e önöknek most képzőtársaságuk? Ha nincs, hát alakítsanak...”

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett: Azon túl, hogy maga a tény, hogy az *Istenítélet* Pápán született, és Jókai első nyomtatásban megjelent elbeszélése – megjelenésének helye: a Tavasz-zsebkönyv –, Pápa város lehetőségeinek köszönhetően mód van az egykori hagyomány folytatására, mégpedig úgy, hogy a város középiskolás diáksága – egy városi középiskolás irodalmi műhely (vezetője: Mátyus Aliz író, folyóiratszerkesztő) munkáját követően – a „Pápa városi Jókai Emlékév 2018” folyamatok elindító programjaként olyan középiskolás műhelyt tudhat magáénak a város hat középiskolájának diákságából, amelynek tagjai a város Szélesvíz folyóirata diákrovatának vezetői és szerzői. A műhely a helye a rovat szerkesztésének, itt bírálják, válogatják egymás írásait a diákok – a folyóirat főszerkesztőjének irányításával, és eddig is több esetben, és a lehetőséget eztán is biztosítva – a diákok első írásának megjelentetésére kerülhet sor.

Jelen érték ajánlása is egy diák, Boda Sára református gimnazista részvételével történik, akinek első megjelenése a Szélesvíz folyóirat 2018. őszi számában fog megtörténni.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Források:

- A pápai Képzőtársaság jegyzőkönyve
- A pápai Képzőtársaság Érdemkönyve, a Tavasz zsebkönyv

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: nincs hivatalos weboldala

III.

MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

ISTENÍTÉLET

(: eredeti beszély:)

Gyönyörű az éjszaka. Nem itt a porban; itt sötét és kietlen! fönn, fönn, hova a ködök nem szállnak, hova csak a szentek könyörgése hat-fel, ragyognak a fény myriadok, mint gyöngyök a sötét tó fenekén; az ő képök mosolyg azon szempárokban, mik vigaszért esengve az égre feltekintenek. Magas hegyormok felett tündököl bűvösen a hold, mondhatlan vonzalom emeli azt csáb erővel, ki sokáig merengett bájló világába. Ha túl emelkednél a vastag gőzkörön, hallanád amaz édes lélekemelő melódiát, mit hét bolygó zeng összhangozva a végtelen ég ürében, itt pedig a földön néma az éj és halott, kriptái csend és a hold világa terülnek a havasok agg fényűi felett, miknek sudarai óriási árnyakat vetnek a sötétzöld puszpáng bokrok közé; s a terebély jegenyék levelei csillognak a liget felett; s a berkek sötét tekervényein ólálkodva jár a kaján ordas, s a szunnyadó őzeket fojtogatja; a hold szűrkitette ormokon jajgató fenevadak vínak halálos harcokat; tépetten és összemarva száguldanak vissza a csalitba, felettök pedig nesztelen repül-el az orv éjmadár vergődő madárkát rabolva körmei közt, sötét denevérek repkedik őt körül. Ijesztő az éj itt, — itt a porban.

Egy szírt emelkedik-ki a rengeteg sűrűjéből, gránithomlokú és meredek mintha óriás kard vágta volna egyenesre. Tetején egy gömbölyű sz: egyház egyszerű szürke falakkal, mellyek mezetlenül mutatják a roppant gránit darabokat, mezetlenül s vakolatlanul. Széles lépcsőinek repedéseiből kuszáit tüskék meredeznek elő, tetejét ellepte a moh, ajtajának sarkairól a rosda sárgít, átsüvölt rajta a vihar, s az üvegtelen ablakszárnyakat a falakhoz csapkodja. Nem laknak itt talán? — vagy nincs e környéken senki is, ki imádkozni akarna. — Hát az a vár amott kié, ott a roppant szírttömeg fölött, ablakaiban fény ragyog, bástyait zaj üli, tömérdek tornyainak réz födele felett zászló lobog, éjszinű s a czimer rajta felfordított. — Tudja mindenki azt, hogy kinek czimerét fordítva teszik a fekete posztóra, annak nevét nem fogja hordani senki, s nem hagy az maga után senkit, kibem nemzettsége tovább sarjadozzék; oly megsemmisülve fekszik ő, mint a tövöstől kitépt cser az elsiető vihar útjában. De fölötté vigan ülik meg a halotti tort, ott a vad robajtól dübörgő teremekben, lobogó fáklya világnál, poharat kocczantanak az örökös egészségeért, ki fekete zubbonyban öltözve jár kél a halotti nép között, s a boldogult nyugalmaéit nem emel senki tele serleget, mert a halottak nyugalmanak öre a koporsó, s ők párolgó tálak, tüzelő borral tölt kupák körül telepedtek-le, férfiak mind, némben mit is keresne itt; mint hajdan a római nagyok róguszainál éles fegyverrel viták a gladiátorok, ők is versenyt isznak. Dicső tisztelet! igyatok, tomboljatok, nem hal meg mindennap egy nagy úr. — Úgy ni! már fele a vendégeknek lóczák alatt hever; a többi danol előre, hátra, mint torkán kifér, vagy gömbölyű asztaloknál koczkát pörget s káromkodik és kaczag.

Ki az a magas férfi bársony felköntösben, arany hímzett övvel s magas kócsagtollal nyuszt kalpagán, arczán a dacznak és vakmerőségnek fellegei közül keresztül villognak fekete szeméből, a szenvedély villanyszikrái. E férfi arcza szép, de taszító, vonásai szabályosak, de fagyasztóak, — nem rég lépett a terembe s már is mindenki szemei reá függesztvék, alig érnek válláig a legmagasbbak; darab ideig állt így mozdulatlanul, balkezét kardmarkolatára nyomva, s jobbát selyem fegyvertartójába akasztva, midőn hirtelen gondolattól áthatva hirtelen termett az örökös előtt, ki fejét lecsüggesztve keveset törődött a körüie törtétekkel, s borteli kupát kapva-föl az asztról azt magasra fölemelve kiálta „Éljenek a Talárok!” felhajtotta a serleget, s azt az örökös elébe vágta a bükk asztrra, hogy annak minden edényei tánczra kerekedtek — kettőt hátra lépett, s karjait összefonta, végig jártatván kihívó tekintetét a reá bámuló vendégeken — „ki vagy!” — kiáltának rá többben, ittas bátorsággal, s néhány bádognak repült-el ivet képezve feje fölött. „Csendesen urak!” hebege zavarodtan az örökös, székéről fel ugorva, — hisze ez barátom Sz: iváni Néró lovag!” „Úgy-e? — dörmögék azok, s

nyugodtan helyet foglaltak. „Mit jelentsen ez?” kérde egy ablak mélyedésbe vonva a lovagot a házi úr. — „No s mit jelentene egyebet, mint hogy Sz: iváni Nérónak jó kedve van.” — „Igen! de a mit kegyedre bízta —”

„Hűm! vitéz Dolna úr, ön a mint látom meg is tartotta már kedves rokonai torát!”

'Nos ...hát!?!'

„Hát ha most valamelyik betoppanna ide — no ne tekintsen ön rám olly kétségbeesetten... De hisz ön! úgy-e megbízott engem, hogy végezni fogok velők?...

'Igen, én önnek ígértem Dolna váramat.'

„Szerencséje önnek, hogy azt a hitvány kőiket ki nem állhattam — mit is mesélt ön vendégeinek? — úgy, hogy a gyógytóban csónakázva a csónak felfordult, hogy segély későn érkezett s belefulladtak a szegények! — nemde úgy mondá ön!”

Igen s hova tette ön őket?’

„A fiút megtalálja ön az egyház köve mellett s ha elmegy ön érte, hogy azt a vízbe hajítsa, tekintsen ön fel a szikla csúcsára s tudni fogja, honnét repült oda a drága madár.”

'Jól van megyek megyek érte s vízbe vetem — s a leány?!'

„Az is jó helyen van.”

'Mit tett ön vele?’

„Kardlapomra, ilyen kérdést csak öntől várhattam, egy lelkemre bízott 17 éves leánnyal mit tettem kiről még azon felül számot sem kell adnom.” 'Ejh! hiszen hitvány gyermek volt és csúf is.'

„No ne búsuljon ön vitéz Uram! hisz nem szerettem ám bele.” 'Megholt?’

„Halásztassa meg ön holnap a gyógytavat s kérdezze tőlem, hogy megholt-e a leány!”

'Hogyan?’ —

„Ejh de nehezen tud ön valamit ököl felérni, egy meg egy az kettő — az ön meséjébe két ember hal a vízbe, mellybe ön holnap reggel előtt egyet fog belevetni, s virradatkor összegyűjté vendégeit a tóparton, felkavarják a vizet, fenekéről a két halott előjön — akkor aztán jajveszékelnék önök s folytatják a lakomat.”

'Köszönöm drága barátom, köszönöm lovag Úr!'

A lovag gúnyos tekintettel mérte végig Dolna úrnak alacsony termetét s hol mosolyogva, hol feldobogó szívvel távozott-el a tereméből s sarkantyúja pengése, nehéz lépteinek kopogása hangzának végig a folyosón.

Éjfél körül lehetett az idő, a templom alól kifolyó bérez patak zuhogása szegte-meg a csendet, hol megszorulva éles sziklák között, hol enyelgően terülve-el a sík rónán csendesen haladt egy sziklaktól környezett völgyig, mellynek fenekében képzí a gyógytavat, természetszerű gyógyszerét az emberek soknemű fájdalomnak. — A tó szélit zöld balkány lepi s a sima tükrön hószin hattyúpárok libegnek, szárnyaikkal csapkodva a vizet, a hold arcjától ragyogót. —

E patak gyógyvize fölébe görnyedt egy véres alak, s a hüs nedvei szenvedő tagjait locsolá, majd betegen lihegve, mint sebhedt gim, majd boszusan nyöszörgve mint leszúrt oroslán. A gyógyvíz enyhítően hatott égő sebeire s szinte könnyebbülten heveredett-le a kór a harmatos gyepre. Egy deli ifjú volt ez, halvány arczán szenvedő melancholia terült-el, termete lankadtsága daczára is izomtelinek mutatkozott, miilyen egy el nem pazarlott erejű ifjúé.

Fölemelte nagy sötét szemeit, fel az égre, hosszú sóhaj merült fel kebléből: „Isten! — mondá indulatosan — Ó Isten merre vagy, hol a te lakod, az a tiszta s derült, — ez nem lehet a te eged, amelly alatt ördögök teremnek, kik nevetnek és kacagnak! — te hoztál elő ollyan embereket, kik lyukat kaparnak a földbe s azt a tűzszinű aranyat hozzák-fel s embert, — más embert temetnek helyébe. Fejem kábult! karjaim fájnak... Nero, Nero ördög te! — hah, ő jön, az óriás lovag, hallom lépteit. — A szikla kongott a lázas ifjú

feje fölött, mintha valaki járna rajta, — ő felpillantott s a szentegyház falai ötlöttek szemeibe, tisztos méltóságos falak. „Oda! oda!” rebegé, s összeszedve erejét a sziklán kezdte felsietni.

* *

*

Sötét volt az egyház belseje, de nem korom sötét, az üvegtelen ablakokon keresztül dúsan ömlött át a hold szövétnek világa. Az oltár hideg márvány lépcsőin egy hölgy terült-el; a sötétség és helyzete nem róttak-le bájaiból, arcza halvány, mint az alabástrom, sima homloka az oltár kövéhez támaszkodott, szelíd szempillái csukva voltak, ajkain nemrég ellebbent fohásznak maradványai ültek, s szőke haja rendetlenül terült-el idomos vállaim. A templom véd- szentje lehete ő, olly szép, olly imádandó volt — csak keble szelíd pihegése jelenté, hogy ő él.

Az ajtó rozsdás sarkai csikorogtak. Ő felrezzent, az ajtón Neró lépett be, s a hölgy előtt megállt. —

„Kelj fel Inda! — szólít ő mély hangon — válaszodért jöttem s utolszor kérdelek, akarsz-e enyim lenni, akarod-e hogy úrrá tegyelek ismét ősi birtokaidon; elfogadod kezemet s szívemet az értted lángoló, szólj Inda, én jó lovag vagyok, kardomat gyalázatoma ki nem húztam soha, s neked nincs - senki a földön, egy szavadba kerül, hogy ellenségeid meghalványúljanak. Ő mond mi tilt a leghívebb, leglángolóbb szív szerelmét elfogadni; szív, érző szív nélkül szült-e anyád? hazudnak-e pihegő kebled halmai? hogy szerelmemet megveded.”

‘Lovag! ez a mód egy hölgy szerelméhez jutni? ön elzár engem a világtól, mindenemtől a mit szerettem, s kényszeríteni akar arra, minek önkényt kellene jöni — Néró! én nem így képzelem a szerelmet. Ön olly vadon, olly zordonul néz ki midőn szerelemről beszél — hagyjon-fel vele Sz: iváni lovag! szívem öné nem fog lehetni soha!’

„Inda! te olly méltatlanul bánasz velem, legjobb tetteimet is vétkül tulajdonítod nekem; hallgass meg, miért hoztalak ide: Rokonod, Dolna Úr, ki most üli rokonai torát, megöleté bátyádat, téged én rejtélek ide órgyilka elöl — s ez nem szerelmemet tanúsítja-e?”

‘Néró lovag! a múlt éjen sikoltást hallottam zárta ajtó előtt — ezen sikoltás választ-el öntől engemet. Néró lovag! ön nem az, minek látszani akar, — ő én jól hallottam a halálsikoltást az éjcsendén keresztül — lovag! önnek kezei véresek.’

„Inda! miről ábrándozol! kezeim nem véresek s az éjjel mit hallhattál volna? — De hagyjuk azt; éjfél múlt már s ha szerelmem meg nem tart, hajnal hasadta előtt halottan fogsz feküdni a gyógyító fenekén!”

‘Az Istenre Néró! ön szörnyű ember.

„Ne vádolj engem! Dolna úr az, ki éltedet kioltani akarja. Szerelmem mindenható, de úgy mint Szentiváni Néró tehetlen vagyok téged meg menteni!

— Hah! már is lépteket hallok — leány! válaszs! — csak perczeid vannak hátra, közttem s a halál között.

‘Soha. Én nem akarok hinni önnek, ön rágalmazó — azok szabadítóim léptei, hisz apámnak annyi hű szolgája volt.’

„Kenyérért ugató ebek... hallgass! egy szót se leány.

‘Emberek! segítség! ide — kiálta a leány a lovag szörnyű rémületére.’

— Csend lön.

„Az még csak egy ember lépte, de ha egy seregé volna is én Szentiváni Néró lovag vagyok!

»Szentiváni Néró lovag! kiálta be az ablakon egy hang, s a sebhedt ifjú alakja tűnt-fel a holdfényben felkapaszkodva az ablak párkányára.

‘Testvérem! bátyám! — kiálta öröm rebege Inda.

„Poklok lelke! — ordíta a lovag roppant szökéssel az ajtónál teremve, s remegve mint gyámoltalan agg.

»Néró lovag! — kérdé újra, még mindig az ablakba kapaszkodva az ifjú — jöjj csak, próbáld-meg leugrani innét a szikláról — elhidd, nem fogod magadat megütni!

„Igen, én öltelek-meg én taszítalak-le a magas szirtről, hah ne üldözz éji rém! Isten! ne hagyj elkárhoznom, ne hagyj bűnbánat nélkül meghalnom!

Az ifjú beugrott a templomba, s a lovag az ajtót sarkából kivetve rohant-ki onnét.

»No ne fuss Néró! várj majd én lesegitlek — hisz én már tudom az útját!« S az ifjú folyvást közeledék a lovaghoz, ez pedig merev szemeit reá függesztve az örvény felé hátrált, már csak néhány lépésnyire volt attól — már csak egyre! még egy lépés s a győzhetlen vitéz ordítva bukott hanyatt homlok alá.

Ismét elhallgata minden, csak a hold virraszta csendesen, nagy azúr tengerében. Sötét erdő közepén terül a gyógyító vize, habtükre rémes a hold sugárinál. Agg monda tartja, hogy éjfelek alatt felsírnak az ebbe holtaknak árnyai; de a monda agg s a tó néma és nesztelen. Im egyszerre lapátolás hangzik a vizekben, s csónak bontakozik elő a bokrok között, s a tó közepére úszik. Egyetlen ember ül benne, ki ott behúzva evezőjét egy holttetemet emel-ki csónakából, s a vízbe veti, a habok összecsapódnak felette, s az ismét sima tükrön terjedő habkarikák libegnek part felé. „Nos Talárok, jó éjszakát! — mormogá a férfi szakálla közé. — A csónak visszaúszik, azonban sajátszerű lobicskolás hangja jut hozzá — körül néz s a csónakban felállott, s a balkány felett egy nőt lát ki egy ifjúnak sebjeit locsolja.

'Jaj, jaj nekem! ordít a férfi, — s hanyatt a vízbe vágja magát.

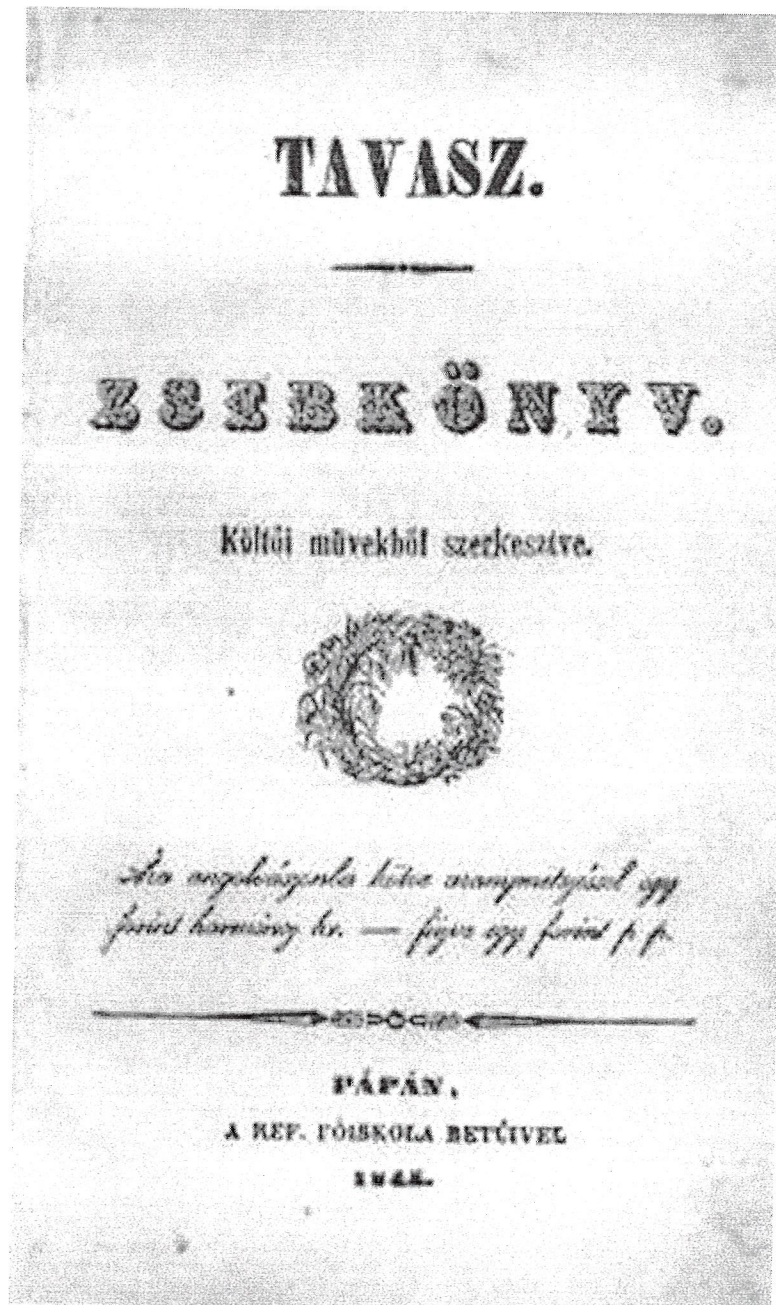
Ismét felkelt a nap, feléledt a föld, fel a szikla vár is gyászlobogójával. Kupák s koczka asztalok álltak készen a vendégek előtt, kik mindnyájan rendre kérdezők egymástól: 'Hol Dolna Úr! hol Szentiváni Néró! — jelül, hogy egyik sem tudott felölök semmit, de ez nem sokat gátolta, mindig élénkebb lett a zaj köztök, nehezedtek a fők, midőn hirtelen berohan ijedten egy csatlós s fuladozva rebegi: 'Urak! a gyógytavat meghalásztuk — a csatlós fogai vaczogtak — „Isten nyugossa őket! — dörmögének az urak, hozzá gondolva az újság végét.

'Urak! — rikolta a szolga — benne Dolna Úr és Szentiváni voltak!'

„Lehetlen! — kiáltának amazok — s a Talárok? — kérdé a nagyobb rész.

'Éljenek! hangzék künn, az ajtó felpattant s rajta Talár-Zafir és Inda léptek-be kísérve hű barátaiktól és cselédeiktől.

Jókay Móricz

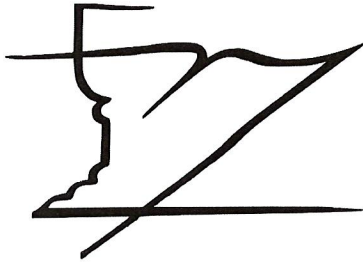
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

Mezei Zsolt (szerk.): A kényes úrfi s a rongyos baka (Pápa, 2001)

https://library.hungaricana.hu/hu/view/PRGYK_Sk_Kenyес_urfі_rongyos_baka/?query=J%C3%B3kai%20M%C3%B3r%20Isten%C3%ADt%C3%A9let&pg=227

Mezei Zsolt könyvtárvezető támogató nyilatkozata (melléklet)

3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

DUNÁNTÚLI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET
TUDOMÁNYOS GYŰJTEMÉNYEI

Könyvtár – Levéltár – Múzeum

8500 PÁPA, Március 15. tér 9.

Tel/fax: +36 (89) 324-240; ref.lib@papacollege.hu

Melléklet a javaslatához

III. 2.

TÁMOGATÓI NYILATKOZAT

Boda Sára gimnáziumi tanuló és Mátyus Aliz szerkesztő asszony kezdeményezését, mely szerint Jókai Mór diákkori elbeszélését, a Pápan írott és nyomtatásban először ugyancsak Pápan megjelent „Istenítélet” c. írását a pápai értéktárba felvegyék, támogatom.

Indoklás:

A novella, mely magán viseli a fiatal Jókai kedvelt olvasmányainak, Walter Scottnak és Jósika Miklósnak írói hatását, az író első fennmaradt szépprózai munkája. Ezzel jelentkezett be a Főiskolai Képzőtársaság tagjai közé. (A ténszerűség kedvéért meg kell jegyeznünk, hogy Jókai a Képzőtársaság pályadíját nem ezzel, hanem az azóta sajnos elveszett „Tűz és víz” c. elbeszélésével nyerte meg.) Az írásnak feltétlen helye van a helyi és a Veszprém megyei értéktárban.

Mezei Zsolt
könyvtárvezető

Pápa, 2018. június 8.